

Z NAŠICH REVUI.

Vodní a pozemní výcvik ženijního vojska. Pod tímto titulem uveřejnil v čísle 7—8 tohoto časopisu pan škpt.

ing. Hájek ve hlídce „Z našich revui“ odpověď na dopis, který jsem zaslal redakci „Vojenských Rozhledů“ a

v němž jsem poukázal na mylný závěr, jež autor vyvodil při recenzi mého článku „Výcvik ženijního vojska v armádě SHS“, uveřejněného v č. 6. ročníku 1924 „Vojenských technických zpráv“.

Vítám s povděkem vysvětlení, které autor touto odpovědí o svých názorech podává a přiznává loyálně, že jeho závěr, který se ovšem týká více organizační stránky než výcviku, považují za zcela správný. Tento závěr je však jenom teoretický a bylo by jej lze uskutečnit jen za ideálních poměrů, t. j. při velmi bohaté dotaci armády ženijním vojskem. Není zde vhodného místa, abych obšírně uvedl důvody, které u nás v praxi mluví proti návrhu autora na specialisaci celých ženijních rot pro vodní nebo pozemní službu. Poukazují prozatím jen na výše uvedený článek, uveřejněný ve „Vojenských technických zprávách“ a na nový článek, který bude uveřejněn v téže časopise v některém z nejbližších čísel, a pojednává o výcviku ženijního vojska ve Francii. V těchto článcích jsem se pokusil odůvodnit a vysvětlit, proč nejen já, ale většina ženijních důstojníků pokládáme jednotné ženijní vojsko pro naše poměry za nevýhodnější. Uvedl jsem tam, že praktické zkušenosti již za světové války přivedly ad absurdum podobné specializační teorie a že změny organizace, provedené podle těchto teorií způsobily mnoho zla. Tyto zkušenosti světové války, které byly draze vykoupeny, musejí nás přesvědčiti, že praxe je vždy lepší teorie. Ale ten, kdo chce takových praktických zkušeností využití pro vhodnou úpravu výcviku v těchto dvou hlavních odvětvích ženijní služby, musí být s podrobnostmi výcviku v obou těchto odvětvích dokonale obeznán.

Nemohu se prozatím obšírněji rozepisovati o věci, ale hodlám o ní uveřejnit ve „Vojenských Rozhledech“ v nejbližší době zvláštní úvahu, protože jsem se tohoto problému v článcích dříve jmenovaných jen letmo dotkl. Prosím pana škpt. ing. Hájka, aby v diskusi na tomto místě prozatím nepokračoval; soudím ostatně, že tato diskuse nemá valného významu praktického, protože organizace ženijního vojska je u nás již stanovena a není zatím přičin uvažovati o změnách.

Mjr Roczek.

Vojenská výchova. Časopis věnovaný otázkám metodiky výcviku a výchovy československého vojska. Ročník I. (Vychází jednou za měsíc jako samostatná příloha „Bratrství“. Řídí redakční rada při vých. odboru MNO.

Roční předplatné 18 Kč. Redakce a administrace: Praha II., Jindřišská 13.) Po výzvě k spolupráci zasláné 2. prosince 1924 náčelníkem hlavního štábu generálem Mittelhauserem všem velitelstvím, vyšlo 18. prosince 1. číslo nového časopisu vojenského, k jehož vydávání došlo proto, aby bylo získáno místo pro diskusi o otázkách a potřebách voj. výcviku a výchovy a pro šíření zkušeností, kterých nabývali jednotlivci ve svém oboru a prostředí, do celé armády. Má být orgánem, ve kterém by důstojníci a jiní činitelé, kteří se zajímají o výchovu armády, ukládali své poznatky a zkušenosti, získané v míru i ve válce v oboru vojenské výchovy, sociologie, psychologie a všech ostatních složek, jež mají vliv na výcvik a výchovu vojáka, na utváření jeho charakteru, na výcvik jeho fyzické zdatnosti a na jeho upotřebení v boji, a kde by dávali náměty pro další přemýšlení a úvahy. List rozdělený na část teoretickou a praktickou chce v referátech a bibliografií informovati čtenáře i o příslušné literatuře odborné. K spolupráci zve náčelník štábu i redakce listu veškeré aktivní i záložní důstojnictvo.

Číslo 1. ze dne 18. prosince 1924.

Škpt. Fr. Trutnovský: **Jak uchovati dobrého ducha vojáků v boji.** — Podle svých osobních zkušeností ze světové války, hlavně z bojů italských legii letmo promlouvá autor článku o strachu, jakožto největším nepříteli vojska v poli a živelním projevu pudu po sebezáchově. Po analýsě hlavních okolností a případů, v nichž strach u vojáků dochází k projevu, t. j. za přiblížovacího pochodu, palby s letadel, dělostřelectva, pěchoty a kulometů jest podán stručný návod, jak dostavivši se strach paralysovati, zmírniti a zameziti, aby dobrý duch vojákův v boji byl uchován. Od vedení záloh až k vrcholné zteči a k obraně dobytých posic, jakož i v protitoku má velitel možnost svým osobním příkladem ukázati svou vůli a odhodlanost, zaplašující individuální i davový strach u podřízených. Že lze v míru výchovou proti strachu vojáků bojovati, o tom pisatel nepochybuje.

Gustav Le Bon: **Rozličné podoby odvahy.** Vyňatek z knihy „Enseignements psychologiques de la guerre“. 1919. Přeložil škpt. Pešl. Známý autor díla „Duše davu“ na základě zpráv získaných od účastníků světové války dochází k závěru, že stará, přerušovaná, nahodilá, prudká, překotná, chvilková a neuvědomělá odvaha, statečnost a heroismus byly nahrazeny odvahou a heroismem pravým, t. j. trvalým, nepřetržitým, stálým, uvědomělým, rozmyslným a tím i rozumným.

Kpt. Miloň Míčka: **Tělesná výchova ve vojsku.** Nutnost tělesné výchovy ve vojsku shrnuje pisatel v pět důvodů: 1. Tělesná cvičení zesilují fyzickou zdatnost vojína tak, aby byl dosti silen a schopen vykonávat svoje povolání; 2. dodávají mu a vytřibují v něm duševní vlastnosti, jichž k boji, zvláště modernímu, je zapotřebí; 3. usnadňují výcvik vojáka ve všech oborech výcviku moderního vojáka; 4. upevňují zdraví vojáka a umožňují zdravý vývoj a vzrůst mladého muže; 5. jsou významnou, osvěžující, zajímavou a namnoze obveselující změnou zaměstnání vojáka. — Důvody pisatelovy jsou dosti pádné, aby nikoho nenechaly v pochybách, že vedle mravních a technických hodnot jest tělesná výchova ve vojsku *conditio sine qua non*, má-li armáda mít svou cenu a v případě obrany dostáti svým úkolům. Částečné nepochopení voj. těl. cvičení zajisté úsilím našeho armádního tělovýchovného učiliště zmizí.

J. Sucharda: **Jak bych učil negramotné vojny počátkům čtení a psaní.** — Voj. správa, zabývající se se zvýšeným úsilím (od r. 1922) výchovou negramotných branců, vyžádala si od elementárního didaktika J. Suchardy návod, jak vyučovati negramotné na základě metody základních slabik. Metodou touto se doufá, že zdoluhavý způsob vyučování podle Kožíškova „Velikého čitatele“ se zkrátí na 4 měsíce, t. j. celkem na 100 hodin učebních. Oprávněnost těchto nadějí mohly by potvrditi jen vzorné cvičné kursy negramotných, jak byly již svého času v „Důstojnických Listech“ r. II., č. 31 navrženy.

Pplk. K. Smutný: **Útok čety.** Zdařilá ukázka z metodiky výcviku čety. Do detailů ukazuje velitel čety, jak vésti si v úloze řídicího (výcvikového) instrukčního cvičení útoku čety. Jak při oficiální přípravě cvičení (zjištění počtu cvičících, vytčení zásad, jimž třeba naučiti; volba terénu; sestavení námětů a případné jich procvičení na plastickém stole nebo na mapě zvláště v kasárnách v době nepříznivého počasí), tak i při vlastním provádění cvičení a v připravené rozpravě dbáno pedagogicko-didaktických zásad bojových jako názornost, příklad a cvičení samostatnosti jednotlivých vojinů.

Kpt. zdrav. Dr. K. Janeček: **Vliv lyžařství na náš organismus.** Článek z pera lékaře, nadšeného lyžaře po ozřejmění podstaty jízdy na lyžích informuje o fyziologických pochodech a účincích lyžařství na ústrojí svalové, dýchací a oběh krevní. Konstatuje se zřetelně k různým individualitám příznivý, případně i škodlivý vliv tohoto

druhu tělesného cvičení na lidský organismus.

Aktuální otázky mravní výchovy. Po vysvětlení, že výchova osvětová jest v podstatě výchovou mravní a po vyčíslení zisků, které z ní plynou jak pro armádu, tak i veřejnost, seznamuje článek s obtížemi, úspěchy a návrhy, týkajícími se vyučování mužstva v hodinách výchovné služby, pedagogicko-didaktické přípravy důstojníků pro vyučování v rotách, v poddůstojnických školách a kursech negramotných. Zdůrazněna jest nutnost zvláštní kategorie důstojníků výchovné služby, učeben, učebních pomůcek pro důstojníky a vojny, třídních knih v kursech analfabetů. Kritice podroben služební předpis Š-III-1 z r. 1920. Je tu řešen vztah voj. zátiší k starým osv. odborům, zpracování statistiky a činnost vojenského zátiší v mobilisaci a za války. Závěr jest věnován kursům a kulturám a osvětovým potřebám důstojníků a rotmistrů. — Příspěvek tento, jenž je výsledkem porad důstojníků výchovné služby z oblasti Z. V. V. pro Čechy, konaných v říjnu 1924 podává mnoho dobrých nových i starých námětů, potvrzuje správnost reorganizačních návrhů o výchově a vyučování analfabetů podaných svého času v „D. L.“ r. II., č. 29. a 31. Rušivě působí v článku nepřesná a neustálená terminologie (výchovné, osvětové školy, učitelská metodika, kategorie důstojníků pro morální výchovu) a ne dosti radikálně vyřešený poměr vojenského zátiší k osvětovým odborům.

Vedle **Zpráv** (referátů) jest na konci čísla uvedena **Bibliografie** z psychologie, sociologie a pedagogiky vojenské.

Číslo 2/3 ze dne 12. února 1925.

Škpt. K. Teringl: **Výchova vojenského sebevědomí.** Stábní důstojník, pověřený u vel. 5. p. divise výchovnou službou na základě své praxe u pluku, jak v zahraničí, tak zvláště ve vlasti analyzuje pojem vojenského sebevědomí a seznamuje s prostředky (jako osobní příklad, chování, vědomosti velitelovy vedle pochvalných uznání, různých odznaků, vyznamenání a pěkného stejnokroje), jimiž lze toto sebevědomí vypěstiti a posílit. Správně zdůrazňuje autor, že výchova vojenského sebevědomí jest v míru ne tak snadná, ale nutna jako první stupeň v mravní výchově vojenské. —

Mjr. J. Bělohoubek podává ukázky z knihy „L'officier éducateur“ z pera G. Duruy-ho, prof. na voj. polytechnice v Paříži. Referát o celém díle podává s oceněním kritickým mpor. J. H. Dvorský v téže čísle a to ve „Zprávách“.

J. R. Sucharda: **Jak bych učil**

negramotné vojiny počátkům čtení a psaní. — Pokračování.

Prof. inž. K. L. Ůsměch: **První pokus o psychotechnické zkoušky v našem vojsku.** V úvodních odstavcích stručně, ale přehledně seznamuje čtenáře se vznikem, organizací a výsledky psychotechnických zkoušek v americké armádě za světové války, podle nichž pokusil se r. 1923 autor jako člen PÚMAP, s prof. inž. K. Petráčkem těchto použití na vyzvání přednosti osv. odděl. MNO dra Fr. Oberpfalcera v některých útvarech posádky V. Prahy. Jakkoli to byl v naší armádě první pokus toho druhu, lze konstatovati, že námaha autorova nebyla marná. Odchytky od amerických výsledků, zvláště v rozptýlu známek jsou jen nepatrné a hodnocení psychologické až na malé výjimky se kryje s hodnocením důstojníků, kteří ke zkoušeným byli v poměru představených. Trebaže výsledky těchto psychotechnických zkoušek nám nemohou podat obraz o mravních kvalitách zkoušených, přece lze souhlasit s autorem, že užití jich v armádě zvláště u spec. zbraní, přispělo by k realizaci pouhého dosud hesla: „Pravý muž na pravé místo!“ Treba jen dodat, že by musila napřed býti splněna podmínka psychologicky školených důstojníků. Zmíněná americká publikace Yerkesova, již lze přičísti spíše cenu dokumentární než přísně vědeckou, mohla by posloužit za vhodné východiště.

Škpt. A. Opravil podává v praktické části tohoto časopisu v překladu ukázky z knihy Rühle v. Liliensstem: **Die Gruppe** z r. 1922 a sice z výcvikové metodiky boje družstva.

Kpt. dr. O. Brauner: **O závodním lyžařství.** Autor na základě svých mnohaletých zkušeností shrnuje své poznatky o směru a značkování závodní dráhy, o úkolu kontroly a pořadatelů, závodním lyžařském výstroji, o vlastní závodní jízdě, její technice (kroku telemarském a používání holí). V závěru promlouvá o přípravě na závod, jehož úspěch především podmínuje úplná abstinence.

J. R. Sucharda: **Dvě ukázky z mluvnice praktické.** Článek by zapadal spíše do sloupců „Bratrství“ než sem.

Kpt. Fr. Ptašínský: **Několik slov o vojenské knihovně.** Výběr knih má být neosobní a to vždy duševní úrovni vojínů odpovídající. Vedle formy a vazby knihy zdůrazňuje hlavně často zanedbávanou reklamu pro knihu, k níž třeba vojiny přilákat. Přimlouvá se, aby finanční stránka knihoven byla — jak tomu již u mnoha jiných pluků — vyřešena dobrovolnými a pravidelnými příspěvky všech příslušníků útvaru,

neboť dotace z vyšších velitelství jsou vskutku nepatrné. Za hlavní podmínku vzorné knihovny považuje Ptašínský všestranně vzdělaného důstojníka výchovné služby („osvětového náčelníka“), k čemuž sluší jen dodat, důstojníka, jemuž i čas je k této práci umožněn.

Plk. gen. št. J. Votruba: **Jidelny pro mužstvo.** Co lze energií a svěpomocí plukovních velitelů dokázati, ukazuje pisatel více než jasně. Je potěšením čísti, jak velitelství 30. pěš. pluku ve Vysokém Mýte vyřešilo otázku místnosti a zařízení jidelny mužstva, s jichž stanovami a inventárním hospodářením článek krátce chce čtenáře seznámiti. Připojený obrázek velíké jidelny mužstva 30. pluku vedle dalších dvou snímků rotních jidelen 33. chebského pluku „Doss Alto“ potvrzují, že jidelny mužstva mají své oprávnění a výchovnou hodnotu.

Vojenská výchova, ročník I., čís. 4. z 26. března 1925.

Prezident T. G. Masaryk o důstojnících a vojácích. V třinácti citátech z různých bohužel necitovaných projevů v zahraničí i v osvobozené vlasti ukazuje se, jak vrchní velitel branné moci řeší všechny problémy vojenství s vysokého mravního stanoviska.

Gen. V. Klečanda: **Jubilejní vzpomínka.** Týká se návštěvy prof. Masaryka v štábu vrchního velitele ruské jihozápadní fronty v Berdichevě, kde setkal se s ním poprvé vzpomínající autor.

Npor. Smazal-Fryč: **Útok či obrana?** Pisatel v této úvaze neřeší téma s hlediska taktického, jak by vyplývalo z nadpisu, nýbrž didaktického. Stavě se ve výcviku proti postupu obzaženému v cvičebním řádě P—1—1, kde útok předchází obranu. Ve výcviku třeba tento postup obrátiti, jelikož pro to mluví silné zásady didaktické. Uvažovatel, jenž jest dalek toho, aby ostře rozlišoval útok od obrany a zapomínal, že obrana jest jen fásí útoku, nalezl dosti důvodů, aby svůj didaktický požadavek zdůraznil.

Podpl. Fr. Ducháč-Vyskočil: **O tělesné výchově.** Článek poučuje o významu pojmu „síla vojáka“ se stanoviska brannosti, o příčinách tělesných sil člověka, o zjišťování síly, o vlivu tělesné výchovy na duševní vlastnosti a o metodě a cíli tělesné výchovy.

Kpt. Fr. Sladký: **Jak možno zvýšiti výsledky při vyučování negramotných.** Na Slovensku (a v Podkarpatské Rusi) stále živý problém negramotnosti vede vynikajícího důstojníka výchovné služby ze Slovenska k návrhům, jak úspěšně a racionálně vésti

boj proti analfabetismu v armádě. Autorovy reformní myšlenky týkající se vedle vtělování a rozřídění nováčků, zvláště zaslouženého honorování učitelů, a učebních pomůcek, potvrdí každý důstojník, zabývající se vyučováním negramotných vojáků. Ve zvětšeném měřítku byly již předmětem úvah a návrhu v „D. L.“, r. II., č. 29, 31, a r. III., č. 17, 33 a 40. Jak praxe v 5. p. divisi již ukázala, lze všechny návrhy zrealizovati s úspěchem v rámci divise. Že by pedagogické zkoušky nováčků, které na př. ve Švýcarsku se konají každoročně již po 50 let od roku 1875, přispěly k vhodnému vtělování i rozřídění, jest nasmadě.

Npor. Fr. Petr: **Útok pěchoty s tanky.** Na podkladě námětu řeší užití tanků přidělených pěšímu pluku k provedení útoku. Probrány jsou všechny fáse útoku a to od opuštění vyčkávací pozice i východiště přes dobytí krycích pozic až k zničení kulometných hnízd ve středním zákopě. Přehledná skizza doplňuje vhodně celé řešení.

Rotm. Jar. Sýkora: **Jak si pomoci při nesnadném přechodu přes vodní toky.** Ukazuje, jak pomocí nataženého vodícího lana, upevněného na obou březích, a pomocí tažného provazu, kruhu nebo smyčky lze přepravit mužstvo plování neznalé přes vodní toky. Dimenze vodních toků a síla potřebných pomůcek nejsou udány.

Služba pozorovací. Tři případy správného i nesprávného postupu v pozorovací službě ze zahraniční činnosti našich legií.

Plk. Kouklík: **Jak konati výchovu.** Pod tímto nadpisem, jenž by správněji měl znít „Kdy a jak vychovávat“, podává zkušený velitel — praktický psycholog několik praktických pokynů k výchově vojáků. Velmi správně zdůrazňuje, že výchovně lze působiti nejlépe ne v hodinách vyměřených výchovné službě, ale v přestávkách, při oddechu, kdy vojáci jsou nejprístupnější. Vyzdvihuje význam mírné ctižádosti a řetvivosti jedinců a jednotek,

doporučuje zajímavým způsobem koinstrukci při vyučování společenskému chování i tanci. J. H. D.

Vojenské zdravotnické listy č. 2.

Škpt. vet. Karel Čech: **Enzootická spinální paralýza u koní na Podkarpatské Rusi.** V užhorodském okrese vyskytlo se hromadné onemocnění koní, které je všeobecně pokládáno za nemoc zvanou „borna“, jež byla již dříve v zemplinské župě známa. Autor dokazuje, že neběží o bornu, nýbrž o jinou, posud neznámou nakažlivou nemoc.

Plpk. zdrav. dr. Gust. Gellner: **Provenience a propagace epidemického ztrnutí šíje v olomoucké posádce 1924 až 1925.** Popis způsobu, kterým se nemoc šířila, kritika nynějších profylaktických opatření a návrhy.

Plpk. zdrav. dr. Josef Hachla: **O ochranném očkování se zvláštním zřetelem k válečným nákazám.** Souborný referát nynějšího stavu vědomostí o různých způsobech imunisace (preventivní i léčebné) při tyfu, paratyfu, choleře, úplavici, neštovicích, difterii, ztrnutí šíje, tetanu, moru, vzteklině, plynové flegmoně, sněti slezině a skvrnivece.

Plpk. zdrav. doc. dr. Levit: **Nová chirurgická instrumentaria československé armády.** Pokroky chirurgie vynutily si sestavení nových souborů chirurgických nástrojů pro polní nemocnice a obvaziště (popis a obrazy).

Kpt. léc. Mr. Bohumil Sucharda: **Jak kontrolovati jakost kravského mléka ve vojenských zdravotnických ústavech.** Vzhledem k vzrůstajícímu se nešvaru porušování mléka je třeba dodavatele soustavně kontrolovati, a to vědeckými metodami, které mohou čeliti též rafinovanému porušování. Návod.

Gen. zdrav. dr. Franz: **Třetí mezinárodní sjezd vojenských lékařů a lékárníků v Paříži 20. až 25. IV. 1925.** Zpráva o sjezdu.

V „různých zprávách“: „Návštěva presidenta republiky v divis. nemocnici 1. (s vyobrazením). Z.

Z CIZÍCH REVUI.

a) Revues německé.

Militär-Wochenblatt, roč. 109. (1925), seš. 36.—46. (ve výtahu).

„**Militärpolitisches aus Frankreich**“ (seš. 36): zavedení jednoroční aktivní služby v armádě „service en campagne“ nezdá se vyhovovati moderním

názorům; další vybudování letectva a jeho organisace v 7 brigád; zasahování Francie do vojenské organisace Československa a Polska; vstup Německa do Společnosti národů nemůže býti dříve uskutečněn, dokud Francie ne-

odzbrojí a p. — Ing. Heigl: **Der Stand der Tankfrage im tschechoslowakischen Heere** (seš. 36); autor, upozorniv nejprve na výsoce vyvinutý strojnický a automobilní průmysl RCS, který dovešla vláda udržeti na předválečné výši, podává stručné organizaci praporu útočné vozby. Pochybuje, že RCS přikročí sama ke konstrukci a k výrobě vlastních tanků, domnívá se naopak, že „Čechové budou tak moudří, aby si vybrali to nejlepší, co v cizině je vyrobeno“. Republika je souběstačná jen ve výrobě pancířových automobilů; autor je konstrukci automobilu vz. 1924 (želvovitá podoba) přímo nadšen. — Mjr. Buhle: **Was muß der Führer eines bespannten Formation vom Zugpferd wissen** (seš. 36): motorisace armády nebude ještě dlouho provedena; tažný kůň bude i v budoucnosti významnou složkou pro úspěchy vojska. Je třeba, aby velitel, jemuž jsou podřízeny útvary užívající koňských potahů, byl s technickou výkonností tažné síly koňské náležitě obeznámen. — **Verhalten der Infanterie gegenüber dem Kampfwagen** (seš. 36, příloha). Hromadná palba pěchoty není při obraně tankového útoku na místě; dobře mířená palba jednotlivců do vitálních částí vede spíše k cíli. — Gen. jezdecktva v. Poseck: **Heereskavallerie** (seš. 37—39) řeší tuto otázku: „Má ještě jezdecktvo, organizované ve veliké taktické jednotky důležitosti pro výzvědnou službu a pro boj, či mohly by jeho dosavadní úkoly převzít jiné útvary, vyzbrojené na př. samostatnými zbraněmi?“ Podle mínění autorova, který napsal i jiná významná díla o činnosti německého jezdecktva ve světové válce, mohou tuto otázku rozřešit jen odborníci z kruhů jezdeckých, kteří ze skutečnosti ve světové válce získali si náležitě zkušenosti. Studie založena je jednak na obšírném historickém úvodu, v němž shrnuty jsou názory nej přednějších německých vojevůdců, počínaje Fridrichem II., jednak na zkušenostech posledních válek (světová válka a operace v jižním Rusku proti rudé armádě). Resultát: v budoucí bitvě bojovatí budou jak pěši, tak i jezdecké divise. — Maj. dr. Rendulic: **Gedanken zur Organisation der Infanterie** (seš. 37) navrhuje na studii kap. v. Leyena (Mil. Wochenblatt roč. 1925, č. 30: „Gedanken über die Zusammensetzung eines Infanterie-Regimentes in einem neuzeitlichen Heere“ viz VR VI., str. 232) a navrhuje, aby pěšimu praporu byly odňaty minimální roty a baterie pěchotních děl, jak tomu bylo v německé armádě koncem světové války, a za to aby mu byla přidělena jedna rota s 2 lehkými minomety a s pěchotním dělem. (Podobná organizace byla ve Francii do roku 1923:

Každý prapor měl četu s dělem ráže 37 mm a 2 Stokesovými moždíři). — Mjr. Kaiser-München: **Gedanken über Artillerie-Erkundung und -Beobachtung** (seš. 37); technika v zastřelování v pohybné válce. — Gen. Kuhl: **Der französische und belgische Aufmarsch 1914**: rozbor publikací gen. de Sellières de Moranville: „Du haut de la tour de Babel“ (Paříž, Berger-Levrault 1925). — Mjr. Kretschmann: **Der Abtransport des XIV. Armeekorps nach der Schlacht bei Mülhausen** (seš. 39; viz též VR, str. 310, revue německé). Autor zdůrazňuje, že je při takovýchto strategických přesunech nutno určití nakládací stanice tak, aby nebyly v dosahu nepřátelských útoků. — Generál Gabányi de Olyso: **Die Schlacht bei Limanowa, 9. bis 11. Dezember 1914** (seš. 39, historický náčrt. — **Die aerochemische Bedrohung Deutschlands und der Pazifismus** (seš. 40). Nejmenovaný autor dovozuje, že aerochemický útok na město, kde je ochrana proti plynům řádně organizována, nemá v zápětí žádných velkých lidských ztrát. — **Militärpolitisches aus dem Britischen Reich, September bis Dezember 1924** (seš. 40): doplňování důstojnického sboru; návrat eskadry křížáků z cesty kolem světa, indická vojenská cvičení v lednu 1925, volební boj a vítězství konservativních stran. — **Autorität und Kritik** (seš. 40): žádná jiná státní organizace, žádný jiný organismus nekotví tak na autoritě jako vojsko. Ale i zde je kritika žádoucí, ba nutná; předpokládá však svobodu, která cítí jednak spoluodpovědnost, jednak se této spoluodpovědnosti dobrovolně podřizuje. Tim se stává i kritika části autority.

Dreiteilung der Wehrmacht? (č. 41): zabývá se aférou amerického generála W. Mitchella, který je zastáncem myšlenky učinění z letectva samostatnou část branné moci, jako tomu jest v Anglii. — **Verwendung von Flugzeugen im Sanitätsdienste** (seš. 41): americký typ letadla pro dopravu raněných (dvojplášník, 400 HS, 160 km/h. rychlosti, místo pro 10 mužů, silné pérování, utlumení rachotu motoru a p.) se osvědčil. Autor navrhuje pro budoucnost konstrukci dvou typů takových letadel: typ lehký pro 2—3 těžce, nebo pro 4—6 lehce raněné a typ velikého letouna pro značnější počet raněných, ve kterém by mohl lékat i operovati.

Von der Neugliederung des französischen Heeres (seš. 42): upozorňuje na zamýšlenou reorganizaci francouzské armády, která má být při zkrácené vojenské službě provedena. — **Blecher: Der Tarnungsgedanke in der Geschichte der Uniform**: zajímavý historický náčrt o zastírání pomoci vo-

jenského stejnokroje: zelená barva pro myslivce zavedena poprvé 1740 Fridrichem II., později pro všechny střelecké útvary; ruské šedé pláště jsou od r. 1882; bělouši v jezdeckvu vymizeli asi téže doby; boerská válka byla příčinou, že zavedena byla barva khaki a nelakované řemeni; šedou látku pro vojsko zavedlo nejprve Norsko roku 1908. — **Schultz-Oldendorf: Preussens volkstümliche historische Armeemärsche** (seš. 42): historická studie o pruských vojenských pochodech.

Gen. Kuhl: **Generalleutnant v. Morsers „Ernsthafte Plaudereien über den Weltkrieg“** (seš. 43); rozbor publikace — v. Dischler: **Die Infanterie-Begleitwaffen in Frankreich** (seš. 43): Výkonost francouzských 37 mm pěchotních děl, užívaných od roku 1917. (Canon 37 mm modéle 1916, T. R. (tir rapide) a Mortiers Stokes, 81 mm mod. 1918). — Gen. Wetzell: **Schlieffen-Moltke-Bülow** (seš. 44): Schlieffenův plán nepočítal s rychlou ztečí Lutychu; Moltke, dobyv pevnosti, doplnil přímo geniálně původní plán. Také na levém křídle německých front mohlo být dosaženo znamenitého úspěchu, kdyby bylo německé OHL rázně zasáhlo. Moltke nedovedl využítí schopnosti německého nástupu, který se všem situacím dovedl přizpůsobiti, a nedovedl využívat operativní pohyblivosti svých armád; tím se mu nepovedlo rozhodně porazit francouzské vojsko již na hranicích. Jeho nástup byl sice operativně správný, ale jeho využití zklamalo. — **H. K. K. II. bei Le Cateau** (seš. 44); operace německého 2. jezdeckého armádního sboru v období 24.–26. srpna 1914. — **Geppa: Landwehr und Landsturm in Österreich-Ungarn** (seš. 44); náčrt organizace rak.-uh. zeměbrany a domobrany ve světové válce. — **Inz. Heigl: Der neue englische Vickers-Tank** (seš. 44); popis anglického tanku „Medium Tank Mark V“: váha je 17 t, dlouhý 5 m, široký 2,75, vysoký 2,55, rychlost 40–50 km/h, posádka 5–6 mužů, 1 dělo vpředu a 3 Hotchkissovy kulomety vzadu; může překročit příkopy 2,3 m široké, vyšplhati se na svislé stěny 80 až 90 cm vysoké, stoupati až po 45°, přebrodit vodu 80 cm hlubokou a kácet stromy obvodu 40 cm. — **Militär-politisches aus der Türkei, Arabien, Persien, Afghanistan** (seš. 45); Turecko: organizace vojska, nesnáze Kemalovy vlády, stavba drah. Arabie: rozmišky mezi Anglií a Irákem pro petrolejové doly v Mosulu; Syrie: nastoupení vlády nového guvernéra franc. generála Sarraille; Hedžaz: dobytí Mekky Vahabity; Persie: snahy diktatora Risa Khana o organizaci vojska; země zůstává i nadále zájmovou sférou pro Anglii a Rusko; Afghanistan:

organizace vojska. — **Weitershausen: Der Wert der Straßen im Frieden und im Kriege** (seš. 45). — Major Kaiser: **Artillerie-Beobachtungsabteilungen** (seš. 45); navrhuje soustředění všech výzvědných, přezvědných, pozorovacích, měřických a leteckých orgánů, které jsou pro střelbu dělostřelectva nutny, ve zvláštní odděly. — **Blümler: Konnte 1916 die Lebensader von Verdun unterbunden und damit der Fall der Festung herbeigeführt werden?** (seš. 46). Mjr. Doumene dokázal ve své knize „Les transports automobiles sur le front français 1914 à 1918“, že jediným pojítkem Verdunu se zápolím byla silnice Bar le Duc—Ramont—Souilly—Verdun; všechny ostatní etapní čáry byly buď nedokonalé nebo Němci přerušeny. Dne 19. února 1916 poznalo francouzské velitelství přípravy německé ofensivy a postaralo se včas o dopravu vojska a sborů. 24. ledna měli Němci nejlepší příležitost zmocnit se pevností; nevyužítkovali ji; pak bylo již pozdě. Bombardování zápolí Verdunu nejtěžšími děly, vzducholodmi a letouny nepřekázalo stálou dopravu vojska a zásob. — **Der Krieg im Marokko, vývoj operací 1924–25.** — **Schwedens Abrüstung.** Zákon podaný sociálně demokratickou frakcí o odzbrojení byl 25. května schválen.

Amer. gen. William Mitchell: **Wie sollen wir unsere Luftstreitkräfte organisieren?** (seš. 47). Autor je zásadním přívržencem organizace letectva jako úplně samostatného, od jiných zbraní neodvislé části severoamerické armády, tak jako tomu jest v Anglii. V této studii se snaží ukázat vliv na budoucí námořní válku. Rozeznává 4 fáse obrany země letectvem: 1. zabezpečení pořádku ve vlastní zemi, aby mobilisace mohla být provedena (činnost proti nepřátelským leteckým raidům); 2. ochrana pobřeží a hranic (úloha letectva, které napadne a zničí nepřátelské válečné loďstvo); 3. zabezpečení námořních cest (letectvo spolu s ponorkovým loďstvem) a 4. ofensivní vedení války přes moře a za mořem (pozemní vojsko podporované letectvem a ponorkovým loďstvem). Nato uvádí tyto doklady: nadvláda Anglie v Mesopotamii je utvrzena letectvem; nejnovější anglické válečné lodi nejsou vlastně ničím jiným nežli nosiči letadel. Francie omezila stavbu nových lodí, za to má nejmohutnější letectvo. Itálie hodlá zavést podobnou organizaci letectva jako je v Anglii. Obrana Dánska spočívá jen na letectvu a policii; Rusko se snaží vybudovati celou leteckou armádu a p. Naproti tomu Amerika ještě váhá, ač podala letecká komise, vyslaná do Evropy, návrh, aby spojeno bylo letectvo pozemního voj-

ska a námořnictva a detective civilní pod jedním vládním orgánem na roven postaveným ministru války, námořnictva a obchodu. — v. Osten: **Der französische Geburtenrückgang und seine Folgen** (seš. 47); rozbor studie franc. gen. Serrignih: „La grande période de nos effectifs de guerre“ (Revue des deux mondes, 1924, říjen). Úbytek porodů ve Francii není pro nejbližší dobu nebezpečný. Serrigni, počítaje ve Francii s ročním vzrůstem obyvatelstva o 100.000, u Německa o 700.000, tvrdí, že poměr zbraněschopného obyvatelstva obou zemí se vytváří v roce 1935 jako 1:2, v roce 1965 jako 1:3. Nepríznivý tento poměr lze vyvážit jen zařazením vojsk koloniálních, při čemž však největším problémem v čas války zůstane vždy jejich převoz do Francie.

Militär-Wochenblatt, roč. 110. (1925).

Čís. 1.—5. (ve výtahu).

Mjr. Weissh: **Das marokkanische Problem** (seš. 1): autor míní, že boj Španělů s Kabyly není nic jiného než likvidační otázky středomořího moře ve smyslu francouzském; v dalším líčí příčiny války. — **Militärpolitisches aus Polen, den Randstaaten, Rumänien.** Polsko: organizace státní obranné rady, reorganizace jezdecké, zkrácení služební doby na 18 měsíců, malá konsolidace v důstojnickém sboru, poměry ve válečném loďstvu, politické poměry v zemi; rozpor mezi Polskem a Gdanskem, Litevsko a Lotyšsko: vojenské poměry nezměněny. Estonsko: vojsko se neúčastnilo komunistických bouří počátkem prosince 1924. Finsko: stavba válečného loďstva pokračuje podle programu. Rumunsko: snaha vybavit se z vlivu ciziny a vytvořit vlastní válečný průmysl v Sedmihradsku. — Gen. Krafft von Dellmensingen: **Schlieffen—Moltke der jüngere** (seš. 2) polemizuje se studií mjr. Wetzella (Mil. Woch. roč. 109, čís. 44, viz V. R. VI., str. 471) a praví: Schlieffen hodlal přivodit rychlé rozhodnutí jen postupem svého pravého křídla, Moltke však chtěl postupem obou svých křídel a mohutnou úbranou svého středu francouzské armády obchvátit. — O též tématu pojednává gen. Hahnke ve své studii: **Zum Schlieffen-Plan und Moltke-Aufmarsch 1914** (seš. 2). — Schäfer: **Die englische Armee in den Kämpfen des Jahres 1914** (seš. 2), osvětluje příčiny počátečních nezdarů anglické armády v bojích proti 1. německé armádě (bitvy u Mons a Le Cateau); výcvik vojska byl dobrý, ale pochodovou a bojovou schopností nevyrovnal se ani zdaleka francouzskému a německému vojsku; velitelé lpěli také na přílišné metodice ve velení a na značné těžko-

pádosti. V bitvě na Marně mohl French svou příznivou situaci daleko více vykonati, kdyby nedbal přílišné opatrnosti. Na Aisne a u Ypru osvědčila se anglická houževnatost úplně. Ztráty armády činily tu 58.000 mužů, německé útoky byly však odrazeny. — Gen. Kuhl: **Die deutsche April-offensive 1918 bei Armentières** (seš. 2), kritika a rozbor francouzského díla, jehož autory jsou plukovník Tournès a kapitán Berthemet: „La bataille des Flandres“ (Paříž 1925, Charles-Lavauzelle). Dílo napsali podle úředních spisů německé 4. armády, jež byly francouzským vojskem ukořistěny. Studie se vyznamenává znamenitou charakteristikou německého generála, velitele 4. armády, Sixta von Armina a jeho náčelníka štábu generála von Lossberga. — Dischler: **Die Herstellung von Pulver und Sprengstoff in Frankreich 1914—1918** (seš. 3): Mobilizační plán francouzský zvyšoval denní výrobu střelného prachu pro první dva měsíce války z 15 t na 25 t. Již v srpnu 1914 vyráběly továrny denně 30 t, v prosinci 50 t. Práce ukazuje dále na ohromnou spotřebu střeliva, střelné bavlny, výbušin a jich dovážení z Ameriky. — Mjr. Rendulič: **Militärisches Denken** (seš. 4), filosofická studie. Účel boje, vnutí svou vůli nepříteli, vyvozuje úsilí, k němuž musí být vojín, jako k svému ultimatu, vychován. Aby mohl však tohoto úsilí využít, musí se přizpůsobit situaci (Moltke: „System der Aushilfen“ — systémem výpomoci); to předpokládá pružnost ducha, jehož síla tvoří základy násilného činu, ale odepímá mu charakter brutálnosti. V boji musí duch pochopit skutečnost; intuice proslavených vojevůdců není nic jiného, než umění, pochopit skutečnost, kde jsou předpoklady nejisté. Poněvadž je nutno, aby vojín svůj úmysl uvedl ve skutek, je přímo k tomu donucován, aby zůstal při skutečnosti; pravý vojín není ani blouznílkem ani ideologem. Jeho myšlenky musejí být strizlivé. Sebedůvěra a klid budou výsledkem takto naladěné duševní práce. — **Der Generalstabschef Italiens** (seš. 5) obhajuje nový organizační statut o působnosti náčelníka italského gen. štábu. — **Tschechoslowakei** (seš. 5) uveřejňuje obsah řeči ministra národní obrany, proslavené před českými novináři o různých otázkách armády RCS. — **Über Truppen-Führung im polnischen Heere** (seš. 5). Gen. Romer uveřejnil v časopise „Bellona“ (září 1924) výsledky svých studií o „francouzské taktické instrukce a o použití velkých jednotek“ a přišel k názoru, že francouzská instrukce, jak je zavedena v Polsku, se ze strategického, organického a technického stanoviska pro Polsko ne-

hodi a je nutno ji nahraditi vlastní polskou doktrínou pro taktické využití velkých jednotek. Francouzský generál Thullie rozebírá v lednovém sešitě „Bellony“ (roč. 1925) tyto názory a neshledává příčiny, proč by se francouzské předpisy nehodily také pro polskou armádu; francouzská instrukce o vedení velkých jednotek má dostatečné elastičnosti, že se může polským poměrům přizpůsobiti; toliko její předpisy o jezdeckých brigádách (divisích), leteckých divisích a o operačních armádních skupinách nejsou pro polskou armádu vhodné.

Wissen und Wehr, roč. 1925.

Čís. 3.: Gen. Wetzell: **Des Kriegswerk des Reichsarchivs**; obsáhla kritika německého úředního díla generálního štábu „O světové válce“. Autor se hlavně zabývá kritikou nástupních plánů Moltkeova a Joffrova a srovnává poté obě vrchní velitelství armád. Výsledkem jeho úvah jest: francouzský generalissimus byl od německého vojévůdce operativně závislý, tomuto však scházela neochvějná vůle a schopnost zvítěziti. — Oerzten: **Gedanken über Manneszucht** (pokračování a dokončení) rozebírá dále psychologii jednotlivého vojína a masy vojska; objasňuje vznik paniky a požadavky kázně, kladené na představeného a podřízeného. Velmi cenná studie zasluhující všeobecné pozornosti. — Mjr. Muff: **Eine wirtschaftliche Transportleistung im Weltkriege**; náčrt německé organizace pro zužitkování obilnin a petroleje v Rumunsku. — **Militärpolitische Übersicht**: poměry v Kurdistanu a v tureckém území u Diarbekru; zmenšení námořního zbrojení; zvýšení polského vojenského rozpočtu.

Čís. 4.: Gen. Groener: **Das Testament des Grafen Schlieffen** nové podrobnosti Schlieffenova plánu pro nástup německých armád proti Francii a srovnání se skutečností roku 1914. — Böckmann: **Die operative Umfassung der hannoverschen Armee 1866**. Historická studie. — Müller: **Das Problem der farbigen Soldaten im französischen Heere**, přednosti a závady francouzské kolonizace; organizace francouzských koloniálních vojsk ve světové válce a v nynější době. Charakteristika jejich důstojnických sborů a mužstva. — **Militärpolitische Übersicht**. Reorganizace armády francouzské, italské a severních států.

Heerestechnik. Monatschrift für alle technischen Fragen des Reichsheeres. Charlottenburg. Verlag „Offene Worte“. Čtvrtletně 3.50 zl. m.

Roč. III. (1925.)

Čís. 1—6 (ve výtahu): „**Taktik und Technik, Moral und Material**“ (Čís. 1): technika byla před světovou válkou podceňována; znalost technických vy-

možností nebyla majetkem všeobecným, nýbrž jen specialistů. Důstojník generálního štábu musí ovládat techniku dělostřelby. Vynikající morálka vojska je požadavkem nejpřednějším; taktika má ji využít; úkolem techniky je umožniti souhru zbraní; materiál musí býti prvotřídní. — Blümmner: „**Panzerzüge in und nach dem Weltkriege**“ (seš. 1. a 2.); vývoj pancířových vlaků a jich využití ve válce. — Kretschmann: „**Durch Hochwasser und Eisgang beschädigte Eisenbahnbrücken des östlichen Kriegsschauplatzes**“ (seš. 3.). Charakteristické črty z činnosti německých železničních stavebních oddílů v Rusku. — Geyer: „**Taktik und Technik**“ (seš. 4.); příspěvek k článku téhož názvu v 1. sešitu. — Baumgart: „**Die militärische Karte der Zukunft**“ (seš. 5.); budoucí reliefy bojiště. — „**Mechanisierung neuzeitlicher Heere**“ (seš. 6.). Vývoj anglického podpluk. Fullera uveřejněné v „Journal of the Royal United Service Institution“. Počátek a cíl tohoto plánu; vývoj tanků v anglické armádě; názory o motorisaci armády u Francouzů a Američanů. — Heyer: „**Die Sprengtechnik im Minenkrieg**“ (seš. 6.)

Schweizerische Vierteljahresschrift für Kriegswissenschaft. (Herausgegeben vom Zentralvorstand der Schweiz. Offiziersgesellschaft.) Roč. VI. (1925).

Čís. 1.: H. G. Wirz: „**General Ulrich Wille als Lehrer der Kriegswissenschaft**.“ Nekrolog. — Bircher: „**Die Krisis in der Marneschlacht**“. Podrobné vylíčení bojů německé 2. a 3. armády proti 5. a 9. francouzské armádě na Petit Morrinu a v bažinách St. Gondských. Pochod 2. armády po bitvě u St. Quentin; utvoření detachmentu generála Focha a jeho ústup. — Lebaud: „**Mes impressions de guerre**.“ Vzpomínky autorovy na doby předválečné, na mobilisaci, odchod na frontu, boje od 7. do 22. srpna u Maugiennes a na Ette. — Gen. Fabini: „**Tiroler Standschützen**“. vývoj organizace tyrolských domobranekých střeleckých formací a jejich činnost ve světové válce.

Deutsches Offiziersblatt, ročník 29. (1925), sešit 21—28 (ve výtahu). Gen. Kerchnawe: „**Die Wiedereroberung von Przemyśl**“ atd.“ (seš. 21), historická studie, obsahující dobu od průlomu u Gorlice až po 6. červen 1915 (problom ruské fronty na Sanu). — Fr. v. Boetticher: „**Der Rhein und der Osten**“ (seš. 22): politicko-historická studie. — Mahlmann: „**Kämpfe im Combres**“ (seš. 22); boje něm. armádního oddílu generála Strantze od února do května 1915. — Pluk. Schack: „**Politisch-militärische Volksziehung**“ (seš. 22) studie vyvrcholuje ve větě: bývalý ně-

mecký důstojník má být politickým vůdcem svého národa, má pacifické hnutí potlačovat a vši silou pracovat k tomu, aby německý národ dosáhl opět oné schopnosti obrany, jakou měl dříve (1). — Gen. Kerchnawer: „**Die Wiedereinnahme von Lemberg**“ (22. června 1915), (seš. 23), historický náčrt. — Otto Hermann: „**Bevölkerungs-politische und Nationalitätenprobleme in Frankreich**“ (seš. 23): úbytek porodů ve Francii a tím zaviněný úbytek zbraňově schopných mužů, nutí zařadit do stálé armády cizí národnosti, Vlámů a domorodé obyvatelstvo z francouz. kolonií. V tom vidí autor nebezpečí pro centralistický režim Francie zvláště se strany Alsasu. — Gen. Kerchnawer: „**Die Winterschlacht in den Karpaten, Jänner bis März 1915**“ (seš. 24, 25) — historický náčrt. — Mjr. Welsch: „**Angora und Konstantinopel**“. Antagonismus mezi oběma těmito středišti tureckého obyvatelstva objevil se již v prvních dobách poválečných. Zdálo se, že zápas mezi Mustafem Kemalem pašou v Anatolii a velkovězírem Damadem Feridem na evropském území byl sice ve prospěch Angory rozhodnut, trvá však dále, ač se po vítězném boji nad Reky v září 1922 přesunulo těžiště turecké moci do Anatolie. Angora, jako hlavní město turecké říše, znamená úplný úpadek tureckého živlu v Cařihradě. — Desiderius

Rubint: „**Konnte Ungarn im Herbst 1918 verteidigt werden?**“ (seš. 24, 25). Autor, nastíniv vojenskou situaci v říjnu 1918, tvrdí, že mohla být jižní a jihovýchodní uherská hranice maďarskými vojsky proti postupujícím armádám soluňské a rumunské uhájena. Tehdejší ministerský předs. Weckerle se u AOK marně domáhal toho, aby maďarské honvédske divise byly od Piavy poslány do jižních Uher. Pozdější vnitřní nepokoje, politická situace, měnící se každým okamžikem, a konečné vystoupení Károlyiho byly toho příčinou, že byla vhodná příležitost zameškána. Vše záviselo na císaři Karlovi, který neměl odvahy postavit se v čelo maďarského vojska a potlačit vzrůstající moc Károlyiho. — Pluk. Böhmer von Emmich: „**Unsere Reichswehr**“ (seš. 24., 25., 26), historický vývoj německé říšské obrany. — Schack: „**Neuformationen im neuzeitlichen Infanteriekampf**“ (seš. 27). Zásadní podmínky pro zdar v moderním boji pěchoty jsou: výcvik podvelitelů (družstvo, četa, rota) a mocná vůle všech velitelů i podřízených k vítězství. Vyhaviti německý národ těmito vlastnostmi má být úlohou bývalých důstojníků. — Mjr. Pantlen: „**Die neue deutsche Handelsflotte**“ (seš. 27); autor srovnává německé obchodní loďstvo předválečné se stavem nynějším. Jun.

b) Revues maďarské.

Magyar Katonai Közlöny. Ročník XII. (1924), sešit 11—12.

1. Armádní rozkaz, vydaný při příležitosti pětiletého výročí vytvoření Národní armády.

2. Životopis generála Rubinty, bývalého ředitele vojenského archivu.

3. **Svaz národů.** Návrh protokolu na smírné vyrovnání mezinárodních sporů.

4. **Desáté výročí vytvoření 51. honv. pěší divise:** Plk. Takácsy, bývalý náčelník štábu této divise, líčí stručně její boje ve světové válce.

5. Plk. Suhay: **Hmotná příprava válečných operací.** (Ukončení.) Historické příklady: Hmotná příprava ve válce 1877/78, v rusko-japonské válce 1904/5, příprava pro ofenzivu v Karpatech r. 1915, pro podzimní ofenzivu v Sedmihradsku r. 1916 a konečně příprava pro přechod Dunaje a Sávy r. 1915.

Končí svůj článek úvahou, že válka budoucnosti bude v ještě větší míře „válkou hmot“ než válka světová. Poukazuje na zjev ze světové války, kdy velitelé nashromáždili tajné zásoby, které potom chyběly na důležitějších místech a při ústupu byly ztraceny.

6. Generál Bauer Limanova. **De-**

nik 10. honv. divise ode dne 6. do 14. prosince 1914.

7. Kapitán Szombathy: **Sportovní výchova armády ve vlastním smyslu lidového sportu.**

8. Wulff: **Odvážný podnik parníku „Belgrad“.** Popis cesty lodí „Belgrad“, určené k odvezení munice Tureku po Dunaji, a její zničení srbským dělostřelectvem v březnu r. 1915.

9. Npor. Pápay: **Poslední dny honv. pěš. pl. 300 ve světové válce.**

10. Pluk. Berkó: **Maďarské oddíly staré armády.** Statistická data.

11. **Cizí státy. Manévry čsl. armády v r. 1924.** Líčí průběh manévru 9. a 10. p. d. a 1. h. brig. na Slovensku (se dvěma náčrti). **Čínská občanská válka. Branný zákon v SHS.**

Čs. vojenský rozpočet na r. 1925. Je tu snaha dokázat, že při porovnání s rozpočtem býv. Rak.-Uherska a s rozpočtem nynějšího Maďarska čsl. rozpočet jest nepoměrně vysoký.

Vojenská situace Španělů v Maroku (s náčrtem).

Baltické státy: 1. Finsko, 2. Estonsko. **Technické zprávy.**

12. Turečány: **Vývoj a dnešní stav obrany proti letadlům.** Stručně její vylíčení, vývoj a dnešní stav.

Magyar Katonai Közlöny. Ročník XIII. (1925), sešit 1—2.

1. Kapitán Krumenacker. **Výcvik ve střelbě puškou.** Vyvrací názor, že puška konala ke konci světové války jen podřadné služby. Nedostatečný výcvik ve válce a velký počet strojů (kulomety, minomety atd.), přidělených pěchotě, zavinil, že výcvik ve střelbě puškou byl zanedbáván. Ale čím více se blíží voják nepříteli, tím více je odkázán na svoji vlastní zbraň, t. j. na pušku.

V pojednání o školní střelbě obrací se proti užiti figurových terčů na elementární střelnici, jelikož každá rána, která nezasáhne figuru, jest pro výcvik ztracena, poněvadž nelze dopadu viděti. Navrhuje, aby v každých kasárnách byl zřízen jeden stav pro střelbu na 100 kroků, v zemi vyhloubený, takže by se děl prvotní výcvik ve střelbě bez únavy a ztráty času.

Dále navrhuje, aby polní střelba jednotlivců se prováděla bez taktických námětů na cíle neznámých vzdáleností, poněvadž vyvolené taktické náměty nikdy neodpovídají skutečnosti.

Hlavní důraz klade na výchovu střelce, směřující k samostatnému jednání v boji a k mechanickému ovládnutí zbraně v kritických okamžicích.

2. Aladár Czeke: **Armádní sbor gen. Szurmay-a v bitvě u Lucku dne 4. a 5. června 1916.** K. B. Nowak v knize „Der Weg zur Katastrophe“ uvádí na str. 171., že vypověděla 70. honv. divise službu. Toto tvrzení vyvrací tento článek, ve kterém pěti náčty se snaží dokázati, že se průlom podařil u severně stojící 2. divise a pak teprve byla nucena 70. divise ustoupiti do III. posice.

3. Gen. pěch. Arnošt Horsetzky: **Výkony rak.-uh. armády ve světové válce a jich ocenění Němci.** Překlad z němčiny.

4. Eugen Marschalko: **Vzpomeňme! Przemysl ve dnech 11. až 22. března 1915.** Výpad 23. honv. divise z pevnosti. Pád Przemysla.

5. Arpád Markó: **Boje 27. divise v lese Gaj v květnu 1915** (se třemi náčty). Postup a útok 27. divise proti zadnímu voji Rusů, kteří hájili velice houževnatě své posice, aby mohly býti z Przemysla odvezeny velké zásoby válečného materiálu.

6. Limanovo. (3. pokračování.) Krátký popis boje 78. honv. brigády u Limanova ve dnech 9. až 12. prosince 1914.

7. Pplk. Štěpán Berkó: **Maďarské oddíly staré armády.** (Statistická data.)

8. Npor. Ladislav Pápay: **Poslední dny honv. pěš. pluku 300 ve světové válce.** Válečný deník. (Dokonce.)

9. Rudolf Posch: **Převezení tělesných ostatků našich hrdinů z Itálie.** Výprava do Itálie, podniknutá z října r. 1922, za účelem převezení tělesných ostatků dvaceti padlých do vlasti.

10. **Technické zprávy.**

11. **Cizí státy: Baltické státy.** (Pokračování.)

III. Litevsko. Stručný popis státu a vojenské organizace.

IV. Lotyšsko. (Pokračování.)

Znovu určený mírový stav čsl. armády. Výklad zákona o mírových počtech čsl. armády.

Čínská vojenská situace. Vojenská situace Španělů v Maroku. Význam Sudanu. Menší zprávy. Kpt. A. K.

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Přírozené zemědělské krajiny a výrobní oblasti v republice československé. Československý statistický věstník. Ročník VI. Vydavatel Státní úřad statistický. V komisi knihkupectví Bursík & Kohout, Praha. Sešit 2—6 (duben 1925).

Uvedená práce je podrobný vědecký popis nového rozdělení jednotlivých zemí republiky československé na přírozené zemědělské krajiny a výrobní oblasti, jehož se bezprostředně účastnili: univ. doc. dr. Václav Dědina, Ing. Jaroslav Spirhanzl, referent stát. agropedologického ústavu v Praze, doc. dr.

Václav Novák, přednosta ústavu pro půdoznalství a zemědělskou meteorologii moravských zemských ústavů zemědělských v Brně (vrchní redaktor spisu), dr. Alois Gregor, adjunkt čs. stát. ústavu meteorologického, referent Zemědělského ústavu účetnicko-správového Ing. František Buček s Ing. Eduardem Patkou, Ing. dr. Jan Dokládal, Ing. Eduard Holub, Ing. Leopold Macháček, úředníci Státního úřadu statistického min. rada doc. dr. Jos. Mráz, Ing. Jan Valenta, stát. rada Fr. Bernreiter. Tabulky a kartogramy provedlo III. odděl. Stát. úřadu statistického.

Základ nynějšího popisu tvoří z části prvý popis přirozených krajín Slovenska a Podkarpatské Rusi, na němž spolupracoval i prof. Jan Volek a zemědělský referát pro Podkarpatskou Rus v Užhorodě.

Tento vědecký popis předcházelo uveřejnění nového rozdělení v dubnu 1924 v č. 22—24. ročníku V. Zpráv Státního úřadu statistického.

Nová úprava byla provedena hlavně z těchto důvodů: Rozdělení Čech, Moravy a Slezska na přirozené krajiny zemědělské pocházející ze sedmdesátých let minulého století bylo již zastaralé; od té doby změnil se v mnohém hospodářské poměry (rozdělení podle kultur, podle osevu jednotlivých plodin a pod.). Při rozdělení Slezska nebylo na rozdíl od ostatních zemí přihlíženo k hraničním okresům. Provedením župního zřízení byly provedeny ve správním rozdělení Slovenska velmi pronikavé změny. V Podkarpatské Rusi byl v květnu 1923 zrušen okres Rozvígovo a přidělen k okresu mukačevskému. Novou úpravou mělo být uvedeno v soulad rozdělení na přirozené krajiny zemědělské, používané hlavně Státním úřadem statistickým s rozdělením na výrobní oblasti, používaným hlavně v Zemědělském ústavu účetnicko-správoředném.

Nynější rozdělení následně užívá okresů (soudních v českých zemích, politických na Slovensku a v Podkarpatské Rusi) jakožto základních územních obvodů, což má velké výhody zvláště vzhledem k jiným statistickým šetřením (statistika obyvatelstva a pod.).

Okresy vyznačující se stejnými nebo podobnými podmínkami zemědělské výroby spojené v typický celek tvoří přirozenou krajinu zemědělskou. Pro seskupování okresů v přirozené krajiny jsou směrodatná hlediska, jimiž se řídil již prof. dr. Kořistka v sedmdesátých letech minulého století při stanovení přirozených krajín pro Čechy a to:

poměry orografické (tvary zemského povrchu ve spojení s nadmořskou výškou půdy); geologické a agronomické vlastnosti půdy (jakost spodu na lidské vůli nezávislého, ale i jakost povrchu na lidské vůli závislého); poměry klimatické (zvláště teplota, srážky, směr a síla větru); faktický stav rozdělení půdy podle kultur a zvláště orné půdy podle osevu jednotlivých plodin.

Vedle původních hledisek Kořistkových byly uplatňovány při nové úpravě přirozených krajín zemědělských i zásady Brdlikovy, zdůrazňující skutečné poměry v organizaci zemědělských závodů a výsledky zemědělské výroby, jakožto konečnou výslednici

podmínek přirozených, hospodářských a sociálních v zemědělské výrobě.

Podle nynějšího rozdělení vykazují Čechy 13, Morava 12, Slezsko 6, Slovensko 14 a Podkarpatská Rus 3 přirozené krajiny zemědělské, které byly pojmenovány podle zeměpisného rázu.

Výrobní oblasti byly utvořeny podle zásad a hledisek, kterých použil prof. dr. Brdlik při prvním rozdělení Čech r. 1915:

1. Výrobní podmínky přirozené (půda, klima) jevíci ve svých výsledcích (druhy pěstovaných rostlin, průměrné docílené sklizně) a hospodářské (hospodářská poloha, gravitace k určitém tržním střediskům a pod. — cena výrobků, pracovní poměry, cena práce a pod.).

2. Osevní postupy (způsob použití půdy, intenzita organizační, poměr pěstovaných rostlin, intenzivní či extenzivní sorty, produktivita pěstovaných plodin). Důležitým ukazovatelem je tu „výrobnost“ (naturní výnos jednotlivých plodin přepočtený na 1 ha zemědělské půdy v okresu).

3. Bodovou soustavou stanovená intenzita provozovací (poměr výrobních nákladů jednotlivých plodin, poměr potřeby práce pro jednotlivé plodiny).

4. Katastrální čisté výnosy.

Na základě těchto pomůcek byly stanoveny výrobní oblasti a) řepařská, b) obilnářská, c) obilnářsko-bramborářská, d) pšeninářská.

Proti původnímu rozdělení v Zemědělském ústavu účetnicko-správoředném byly tyto výrobní oblasti přizpůsobeny přirozeným krajínám, kde přilíhly vylínané přírodní podmínky nedovoľovaly uplatnění výlučné zásady výrobnosti.

V novém rozdělení tvoří přirozené krajiny zemědělské vlastně podobvody v mezích výrobních oblastí.

Výrobní oblast řepařská zaujímá 18·3% celkové plošné výměry a skládá se z těchto přirozených krajín zemědělských: v Čechách I. a II., na Moravě I.—IV. a na Slovensku z I.—III.

Výrobní oblast obilnářská, rozlohou největší, zaujímá 36% celkové plošné výměry republiky. Patří k ní v Čechách III.—VIII., na Moravě V.—IX., ve Slezsku I.—IV., na Slovensku IV. až VII. a v Podkarpatské Rusi I. přirozená krajina zemědělská.

Výrobní oblast obilnářsko-bramborářská, rozlohou nejmenší, zaujímá 17·8% plošné výměry republiky. Je utvořena v Čechách z IX. a X., na Mo-

Mimo díla uvedená v poznámce článku na str. 57 byl popis tohoto rozdělení uveřejněn i v „Příspěvech k dějinám zemědělství v král. Českém za století 1791—1891“. Nákladem zemědělské rady král. Českého 1891.

rávě z X. a na Slovensku VIII.—X. zemědělské krajiny.

Výrobní oblast pícnářská zaujímá 27.9% plošné výměry republiky. Tvoří ji v Čechách XI.—XIII., na Moravě XI. a XII., ve Slezsku V. a VI., na Slovensku XI.—XIV. a v Podkarpatské Rusi II. a III. přirozená krajina zemědělská.

Důkladné toto dílo obsahuje 59 statistických tabulek, 51 přehledů průměrné teploty a množství srážek z různých míst pozorování, 18 kartogramů a mapu rozdělení republiky na přirozené krajiny zemědělské a na výrobní oblasti.

J. Rumi.

Cizí literatura vojenská.

a) Francouzská.

Dvě belgické studie zasluhují, aby na ně bylo upozorněno. Jejich autor, na slovo vzatý odborník, štábní kapitán E. Menzel náleží k historické skupině generálního štábu a vyniká mezi znamenitými spolupracovníky belgické revue „*Bulletin belge des Sciences Militaires*“. Vyšly právě v brožurě, byvše již dříve uveřejněny, jedna v belgické Revue Générale, druhá v Revue belge.

La Vérité sur l'évacuation d'Anvers en 1914 (Pravda o vyklizení Antverp r. 1914). — Belgická polní armáda, nedostihnuta spojeneckými vojsky, opustila dne 8. září své vyčkávací postavení na Gettē, a uchýlila se nedotčena do opevněného tábora antverpského. Král Albert nechtěl své armády vydati jako nějaký všeobecný předvoj zbytečné pohromě a předčasné zkáze. Stál pevně na svém rozhodnutí přes naléhavé prosby generála Joffrea, který, jak se zdá, nebyl přesně zpraven o situaci.

Němci poslali k Antverpám pozorovací sbor, který byl záhy přeměněn ve sbor obléhací. Jádro jejich pohyblivých se křídla dokončilo svůj obrat Belgií, zahájilo bitvu na hranicích, postupovalo úspěšně až k Marň, pak se vrátilo k Aisně, kde se počíná nové období utkvělé fronty.

V té době ničilo hrozné německé dělostřelectvo pevnůstky opevněného tábora antverpského a zmenšovalo obklíčovací kruh kolem Antverp. Král Albert byl odhodlán ke všem obětím, aby zachránil pevnost a nechtěl být dohnán ke kapitulaci. Bude se odporovat tak dlouho, dokud bude zajištěno spojení se spojenci, s Ostendem a s Gentem. Žádal od spojenců naléhavě, aby vyslali na spojovací linii oddíly, které by v daném okamžiku pomohly ustupujícímu belgickému vojsku. Ale spojenci měli názory protichůdné. Politikové londýnští a bordeauxští si přáli, aby Antverpy setrvaly v odporu, že vyšlou pomocné vojsko a osvohodí pevnost ofensivním manévrem. Válečníci, generál Joffre a maršál French, doporučovali spíše, aby belgická polní

armáda v krajním případě vyklidila pevnost.

Tyto protichůdné názory způsobují odklad a končí se jen polovičatým opatřením.

Situace v Antverpách (o níž dlužno se poučiti z článků v Bulletin belge des Sciences Militaires a z díla generála De Guise) se neustále horšila, takže na večer dne 2. října se rozhodla nejvyšší rada národní obrany, aby členové vlády opustili Antverpy hned ráno dne 3. října. Téhož dne odpoledne přišel z Londýna do Antverp Winston Churchill a několik hodin po něm brigáda námořních střelců, kteří potvrdili, že přes Ostende se blíží divise pěší a divise jezdecká; kromě toho francouzská brigáda námořních střelců a jedna zeměbranecká divise měly být vyslány ke Gentu.

První lord admirality tvrdil i ve svých „Vzpomínkách válečných“ i ve svém díle „World Crisis“ (Světová krise), že obdržel od krále svolení, aby v obraně Antverp bylo pokračováno.

Štábní kapitán Menzel píše, že tato výpověď není pravdivá, a rozptýluje důkladně tuto legendu.

Jak dokazuje armádní rozkaz ze dne 2. října, vydaný v 18 h. 15 m., odpor divisi má být udržen do krajnosti na Nethe a dále v týlu. V radě dne 2. října nebylo vůbec zmínky o vyklizení pevnosti. Nikdo nebude dnes moci tvrditi, že měl dosti vlivu a moci, aby povzbuzoval vrchní belgické velitelství, které se rozhodlo ze své svrchovanosti, jsouc ohroženo a vydáno neodvratnému nebezpečí, jemuž se chtělo vyhnouti.

Nebezpečí bylo určitě poznáno dne 6. října. Tehdy teprve o 19. h. vydán byl rozkaz, aby armáda přešla na levý břeh Seldy.

Druhá brožura, jež je pokračováním první, má titul: *Albert Ier et la retraite d'Anvers sur l'Yser* (Albert I. a ústup z Antverp k Yseru). V tomto spisku dotýká se štábní kapitán Menzel omylů a fantasií francouz. spisovatelů Louis Madelina a Raymonda Re-

coullyho, jimž se svrchovanou zdvořilostí přiznává kvality vojenských historiků a vlivných kritiků.

Dnes nelze již popřít zásluhy belgické armády, že se obratně a šťastně vyhnula kapitulaci v Antverpách, že si zajistila ústup až k průplavu Gent-Ternenzenskému jen svými vlastními prostředky. Žádná ze slibovaných a ohlašovaných jednotek nebyla ještě na místě. Námořní střelci admirála Ronarcha došli do Gentu k podpoře generála Cloutena teprve dne 9. října ráno. Britská 7. divise došla téhož dne. Zeměbranecká francouzská (89.) divise teprve ukončila své přípravy v Havru.

Tehdy belgická armáda vyhnula se již vážnému nebezpečí, hrozcícímu ji na pravém boku se strany německé. Ale šlo pak o to, dovésti vyčerpané belgické divise na místo, kde by se mohly poněkud zotaviti. Generál Joffre navrhl příčnou trať Thielt-Daynze. To však král Albert zamítl, poněvadž by armáda belgická, jsouc zbavena blízké opory na křídlech, visela příliš ve vzduchu.

Generál Pau, delegát francouzského velitelství, naznačil pásmo Dunkerk—Lille, oť by však bylo způsobilo, že by armáda příliš byla se vzdálila od levého křídla nepřátelského v krajině mezi Lysem a mořem, což bylo nebezpečné. Král Albert s tím nemůže souhlasiti. Proti záměrům francouzského generalissima trvá umíněně na oblasti Ostende—Dixmund s levým křídlem u moře, aby se jeho armáda mohla zachytiti na posledních kouscích národního území.

Štábní kapitán Menzel vysvětluje nám jasnými a doloženými poznámkami jiné dvě příhody. První dotýká se pověsti poněkud podivné, podle níž hlavní stan francouzský chtěl (11. října), aby král odevzdal velitelství armády jednomu ze svých generálů, a to pod záminkou, že vztahy mezi francouzským štábem a velitelem belgické armády budou pohodlnější. V těchto vztazích nebylo tehdy nijakých překážek. Národ i armáda budou také vděčný svému panovníkovi, že hrdě setrval až do posledního dne v čele svých udatných vojinů.

Druhá událost týká se odporu krále Alberta proti účasti belgické armády (dne 13. října) při ofenzivě francouzsko-anglické ve směru na Lille-Courtrai. Nejen že plán vypracovaný spojeneckým štábem se mu zdál velmi nebezpečný, ale belgické divise potřebovaly v té chvíli nezbytně odpočinku a byly schopny po několik dní jen se brániti. Tehdy bylo prohlášeno dne 13. října a znovu potvrzeno dne 15. října neochvějně rozhodnutí setrnutí v ústupu až na Yseru, která měla býti opevněna a bráněna až do krajnosti.

Tato kategorická tvrzení vysvětlují, že přes panegyrické věty pánů Recoullyho, Madelina a Bourgeta byl rozhovor ze 16. října významu jen prostředního. Král se již rozhodl a jeho rozhodnutí se již vykonávalo. Generál Foch se zbytečně namáhal, přesvědčoval-li krále, který sám již byl přesvědčen o imperativní a naprosté nutnosti zesílit belgickou frontu. A tak došlo k 21. říjnu (42. divise, generál Grossetti).

Události dostatečně zhodnotily prozíravost a opatrnost krále-vojáka; dovedl se rozhodnouti a medail se od svého rozhodnutí odvrátiti.

Tato věc přirostuje velké a odpovědné otázky, které se udály v měsíci říjnu, ale byla zřejmá již na Gettě, jak obšírně vykládá v jedné ze svých brožur (Proč se armáda belgická uchýlila do Antverp dne 18. srpna 1914) generál Selliers de Moranville, toho času náčelník generálního štábu.

Této věci děkuje belgická armáda, že byla v dalším shluku naléhavých, kritických a hrozných okolností zachráněna.

Titulu vojenského spisovatele přiznámé úplně jen oněm spisovatelům, kteří prošli základními vojenskými školami, jak se případně vyjádřil podplukovník Foch ve své přednášce na válečné škole.

Není sporu o tom, že různým historikům, literátům a spisovatelům tento titul nenáleží. Jest důležité vždy prozkoumati jejich původ a doklady. Často nejsou nezajímavé, někdy je kruté se k nim přiznati.

A. Laurens: **Le Blocus et la Guerre Sous-Marine**. (1914—1918.) Paris, Armand Colin, 1924, 5 fr. — Jakmile válčící mocnosti na počátku světové války poznaly — bylo to v době, kdy fronta se ustálila — že válka potrvá delší dobu, než jak se původně předpokládalo, vyvstala otázka zásobování potravinami a surovinami v celém svém ohromném významu. Bylo zřejmé, že zvítězí ten z obou protivníků, který déle vydrží, zachová morálku a zajistí si převahu hmotnou. Blokování Německo snažilo se jednak blokádu, kterou mu připravily dohodové státy, učiniti co nejméně účinnou, jednak zasáhnouti činně a rušiti co nejvíce námořní komunikace svých nepřátel, hlavně Anglie, pro niž jákožto velmoc ostrovní byla námořní doprava životním nervem. Tento úkol náležel německému válečnému loďstvu, které v prvních měsících války bylo skoro tak silné jako anglické a mělo největší naděje na úspěch. Tak příznivý poměr sil již později nikdy nenastal. Admirál Tirpitz se však tohoto

podniku bál a rozhodl se později pro válku ponorkovou, již chtěl podlomiti nepřátelský obchod a blokovati anglické vody. Není pochyby, že válka ponorková byla by bývala pro Anglii velikým nebezpečím, kdyby byla bývala již dříve a tajně připravována a kdyby bylo Německo již r. 1915 mělo tolik ponorek jako r. 1917. Válka ponorková však byla skutečně zahájena prostředky slabými, jimiž Německo nemohlo dosáti cíle. Tou měrou, jakou Německo rozmnožovalo počet ponorek, rozvíjely dohodové mocnosti své obranné prostředky, které v květnu r. 1917 nabýly vrchu. Čím zuřivěji se Německo vrhalo do tohoto zápasu, tím více pozbývalo sympatií u neutralů, až konečně zavleklo do války i Spojené Státy. Od té chvíle bylo neodvratně ztraceno a jeho porážka byla otázkou jen krátké doby.

Tento hospodářský zápas jest předmětem studia fregatního kapitána A. Laurensse, který jakožto přednost historické sekce námořního štábu měl jistě příležitost použití k zpracování látky dat nejautentičtějších. Podává ve svém spise stručně vyličení prací, jimiž dohodové státy organizovaly hospodářskou válku r. 1914, popisuje blokádu centrálních mocností a vývoj ponorkové války r. 1915, organizační obrany proti ní, vystupňování ponorkové války na krajní míru a její konečné zhroucení. V závěru připojena přehledná tabulka loďních ztrát všech států a chronologie hlavních událostí.

Filson Young: **A bord des croiseurs de bataille.** Paris, Payot, 1924. 12 fr. (Překlad z anglického.) —

Spis Youngův není příspěvkem k dějinám námořní války, spíše studií námořního života za války světové. Vztahuje se k periodě války v Severním moři (od podzimu 1914 do jara 1915) poměrně krátké, ale velmi důležité pro anglické loďstvo, které za ní poznávalo své nedostatky a snažilo se jim odpomoci. Kniha je psána především pro veřejnost a nikoli pro námořní důstojníky a má čtenáři učiniti představu o námořnictvu pokud možno nej přesnější. Velmi putavé líčí v ní autor bitvu námořní u Doggerské výspy dne 24. ledna 1915. Poněvadž admirálita nedovolila autoru přístup k dokumentům v námořním archivu, mohl užít jako pramenu jen své paměti, něco málo poznámek a spisů, uveřejněných vyššími námořními důstojníky anglickými a německými.

Lieutenant-Col. Paquet: **Le service de renseignements en campagne.** Paris, Berger-Levrault, 1924. 7.50 fr. — Spis jest souborem tří konkrétních studií na mapě o službě zpravodajské v poli a to v rámci armádního sboru, divise a pluku. Po historickém úvodu všeobecné činnosti druhé kance-

láře vysvětluje autor mladým zpravodajským důstojníkům jejich odbornou činnost v poli, aby měli celkový přehled, a na konkrétním případě vykládá podrobně činnost jejich služby. Cílem autorovým jest podati pracovní metodu a poskytnouti látku k přemýšlení a třibení úsudku. Ačkoli lze říci, že ve válce všechny situace jsou zvláštními případy, přece jsou určitá pravidla, která lze aplikovati vždycky. Zpravodajští důstojníci najdou v knize rámec své celodenní činnosti, poučení, jak mají zkoumati nepřitele a zpravovat o něm vlastní velitelství. Při pečlivém studiu dopátrají se určitých principů a podstatných pojmů, které jim ukážou cestu k dalšímu zdokonalení.

Colonel F. Feyler: **La Suisse stratégique et la guerre européenne.** Genève, Georg, 1924. 6.50 fr. Švýcarské území, jako každé jiné, má strategickou hodnotu relativní, závislou na politických okolnostech válečných. Ani jeho terén, ani jeho zeměpisná poloha neposkytují mu strategické hodnoty absolutní a z ní plynoucí věčné vojenské neutrality v zájmu evropském. Tato víra vznikla z nejasného chápání strategie a taktiky nebo ještě lépe strategie a politiky. To, zdá se, poznala spolková rada r. 1919, když chtěla, aby do míru Versailleského byla pojata věčná neutralita Švýcarska. Teorie o švýcarské neutralitě byla v 19. stol. v logické důslednosti přivedena tak daleko, že hlásala, aby na půdu švýcarskou nebyl dovolen přístup nejen vojsku nepřátelskému, ale ani tomu vojsku, které chce její neutralitu a integritu chránit. K této teorii vrátila se v podstatě spolková rada londýnským prohlášením, že nepřipustí na své území cizího vojska a že jeho obranu si obstará jen vojskem vlastním.

Tento princip prakticky není udržitelný, poněvadž by mohl skončit ztrátou švýcarského území. Stát, který bude rozhodnut vniknouti do Švýcarska a bude disponovati velkými počty, neposkytne švýcarské armádě času, aby se postarala o náležitou pomoc a zajistila ochranu svých hranic. Proto Švýcarsko vstoupilo do Společnosti národů, která svým úkolem snaží se zachovati mír a v důsledcích hájí principy švýcarské. V době míru, ovšem, jest věc snadná; tu lze se klidně odevzdati do rukou neozbrojeným diplomatům. Hůře je však za války, kdy diplomaté pozbývají své důležitosti a hlásí se k slovu generálové. Tu nastane nesnáze. Společnost národů nemá vlastního vojska a musí je žádati od svých členů, kteří možná nebudou právě nejochotnější. Lze předpokládati, že jednou dospěje Společnost národů tak daleko, že si vybuduje vlastní voj-

sko mezinárodní, které bude zárukou nejen Švýcarsku, ale všem státům ve Společnosti sdruženým.

Tomuto požadavku dosud není vyhověno a proto se musí Švýcarsko vojenskými smlouvami zabezpečiti, aby uchránilo svou neutralitu a integritu, ať již by útok přišel odkudkoliv. Tyto smlouvy neměly by charakteru aliancí mezi státy, směřujících proti státům jiným, nýbrž byly by podřízeny autoritě Společnosti národů. Nevydávaly by Švýcarsko nebezpečí pomocné akce, ani placení náhrad. Smlouvy měly by význam mezinárodní a zájem všeobecný. Situace Švýcarska byla by jimi upevněna a nebezpečí porušení neutrality zmíněno.

Colonel M. Givierge: **Cours de Cryptographie.** Paris. Berger-Levrault, 1925, 20 fr. — Šifrované písmo a luštění zpráv psaných šifrovaným písmem náležely téměř do nedávna k oblastem, které byly udržovány v tajemném pološeru hlavně vlivem vlád a všech, kteří jich využívali ve svůj prospěch a zahalovali svou korespondenci neproniknutelným tajemstvím. Za našich dnů máme však již orgány, které se zaměstnávají studiem tajného, šifrovaného písma. Jest známo, že manévr u Tannenberku byl Ludendorffovi neobyčejně usnadněn tím, že jeho kancelář rozluštila ruské šifry a překládala všechny rozkazy ruských armád. Tyto rozkazy byly rozesílány bezdrátovou telegrafií a radiotelegramy zachycovalo německé velitelství.

Tajemství, které zahalovalo kdysi službu šifrovaného písma, není již ta-

jemstvím. Zájem státní nezbytně vede k tomu, abychom si již v době míru vychovávali cvičené kryptology, jichž bylo za války světové málo. Vypracovávali se sice mnozí z diletantismu na skvělé odborníky, ale budme opatrní a vyhněme se příště improvizacím.

Kdežto dříve bylo zapotřebí zvláštní příležitosti, aby se kdo mohl seznámiti s autentickými kryptogramy, dnes, kdy je tak rozšířena bezdrátová telegrafie, není k tomu zapotřebí veliké námahy. Dostanou se nám do rukou kryptogramy všeho druhu; jedny soustav poměrně jednoduchých, jiné (diplomatické) psané co nejsložitěji.

Příručka Giviergova jest psána pro žáky umění kryptologického, aby jim bylo usnadněno studium způsobů starých, klasických, popisovaných zhusta se zbytečnou důkladností, které dnes s hlediska praktického pozbyly svého významu, aby se seznámili rychle se způsoby moderními a mohli konati praktická cvičení v době co nejkratší.

Capitaine-Commandant R. Van Overstraeten: **Des principes de la Guerre à travers les ages.** Bruxelles, Imprimerie du Ministère de la Défense Nationale, I. II. — Dílo jest psáno jako pomůcka pro důstojníky, aby z historie válečných zásad znali všechno, čeho třeba k dalšímu studiu. První díl zabírá dobu od starověku až do války prusko-německé 1870—71. Druhý díl je věnován vývoji strategie od r. 1870 do 1914 a válce světové.

Wf.

b) Německá.

Ernst Kabisch, gen., „**Streitfragen des Weltkrieges 1914—1918.**“ Stuttgart, Bergers Literarisches Büro, 1924, 8°, 3 mapy, stran 400. Cena není uvedena.

Bylo lze očekávat, že vypsání světové války nebo jednotlivých jejích období bude mít v zápětí veliké množství různých úvah, pojednání a pod. Toto očekávání však skutečnost daleko předčilo; jen v německé válečné literatuře vyšlo již více než 74 různých samostatných publikací; řada článků ve vojenských a jiných odborných časopisech jest nepřehledná. Němci pocítovali již sami, že jim schází dílo, které by obsahovalo všechny ty různé náhledy nejpovolnějších kritiků a umožnilo tím přehled látky a dovolilo též kriticky ji porovnat. Kniha generála Kabische tomuto účelu úplně vyhověje. Autor nevypisuje světovou válku v jejím celku, nýbrž vybral si jen nejdůležitější její fáse, které nej-

lépe charakterisují způsob vedení války, plány vojevůdců, operace armád a politické důsledky dosažených úspěchů či neúspěchů. Taková období válečná, která právě mohla buď rozhodnouti světový zápas vůbec, anebo alespoň jeho rozhodnutí uspišiti, stala se v literatuře všech států spornými otázkami, kde se střetla nejrůznější mínění. Kabisch se ujal této obtížné práce, aby tyto kritické názory podle jejich důležitosti, vážnosti, věrohodnosti a podle jednotlivých období válečných vybral, srovnal a učinil je i neodborníku přístupné. Při tom se však Kabisch neomezuje jen na německé nebo rakouské autory, nýbrž cituje a objasňuje i názory francouzských, belgických a nizozemských vojenských spisovatelů. Je tedy jeho dílo kompendiem všech názorů o jednotlivých důležitějších obdobích válečných. Autor nepřestal však jen na třídění a objasnění jinde projevených názorů, nýbrž, shrnuv je, podává též své mínění a to

s neobvyklou a věru podivuhodnou objektivností pro německého autora; zůstal tím věren své zásadě, kterou si v úvodu vytkl: „pokusil jsem se oceniti vojenské názory našich protivníků poněkud více, nežli se tak doposud dělo pro toho, který chce vážně o událostech přemýšleti; chci pracovati při tom na politické a vojenské výchově našeho národa. Jen tak můžeme opětně dále dospěti — nikoliv však, jestliže se budeme sluniti neustále ve světle své vlastní domnělé dokonalosti.“ —

Pokládám Kabischovu publikaci za nejlepší pramen pro studium světové války. Kniha má tři hlavní části. Prvá část pojednává o osmi sporných otázkách a to: 1. válečný plán německý, rakousko-uherský, srbský, ruský a francouzský. 2. Případ Priti-witzův, t. j. operace 8. německé armády ve Východním Prusku. 3. Strategie maršála Conrada: nástup proti Srb-sku, počáteční operace v Haliči až do útupu za řeku San. 4. Marna 1914, ofensiva Belgie a p. 5. Przasnysz či Kovno?: tažení 1915; spor mezi Falken-haynem a Hindenburgem. 6. Soluň: operace až do zastavení ofensivy. 7. Verdun. 8. Německá ofensiva v březnu 1918.

Metodický postup autorův při řešení každé z těchto sporných otázek je tento: historická část, tedy vyličení vzniku plánu (operací) podle nejlepších a nejvěrohodnějších pramenů; výběr kritických názorů o této otázce; vlastní názor. — Druhou část tvoří samostatná kritika autorova o celé válce; podává přehled organizace válečných států, jich výzbroj, dopravní prostředky, promlouvá o výcviku, vedení a o válečné morálce vojsk a kreslí případnou charakteristiku hlavních vojevůdců. Třetí část obsahuje doplňky k části první; zde sneseno je veliké množství nej-různějších údajů, které autor pracně sebral z množství válečných publikací; účelem této části je, umožniti odbornému kritikovi orientaci, chce-li sledovati vývoje a konečný názor autorův. Obsáhlý seznam použitých prame-nů ukončuje toto důležité dílo. —

Závadou knihy jsou přiložené mapy, které jsou jen litografované ná-črtky.

Krafft von Dellmensingen, gen.: „*Die Führung des Kronprinzen Rupprecht von Bayern auf dem linken deutschen Heeresflügel bis zur Schlacht in Lothringen im August 1914.*“ Eine Entgegnung, zugleich eine Studie. Vlastní otisk čas. „Wissen und Wehr“. Berlin 1925. Mittler u. Sohn, str. 49. Cena není uvedena.

Autor chce rehabilitovati svého bývalého šefa bavorského korunního prince Rupprechta, velitele 6. armády

v Lotrinsku proti výtkám generála Wetzel, které uveřejnil v 1. čísle čas. „Wissen und Wehr“ roč. 1925. Wetzell tvrdí, že původní úmysl Moltkův, přivábíti francouzské armády ústupem le-vého křídla německé fronty do jakési léčky, se proto nezdařil, poněvadž ve-litelství 6. německé armády svými roz-kazy tento plán pozmenilo. Autor uká-zuje, jak neurované byly poměry již tehda u německého OHL, které nami-stě přímého spojení s velitelstvím 6. armády vyslalo (jako později u Mar-ny) k ní jen svého zplnomocněnce (zde podplukovník v. Dommers); ukazuje, jaký rozpor se jevil mezi názory OHL a 6. armádou, co se týká síly a zamýšlených operací francouzského pravého křídla, a jak se zpěchovalo OHL dávati jednotlivým armádním velitelstvím přímé, rozhodné a každou dvojmysl-nost vylučující rozkazy. — OHL ne-uplatňovalo svůj rozhodující vliv na operace, nýbrž, jsouc samo nedostateč-ně informováno a informující též ne-dostatečně podřízená velitelství, zavi-nilo tím neúspěch dalších operací. —

Graf von Schlieffen: „*Canae*“. Mit einer Auswahl von Aufsätzen und Reden des Feldmarschalls, sowie einer Einleitung und Lebensbeschrei-bung vom General der Infanterie Freiherrn von Freytag-Loringhoven. — Berlin 1925. (Mittler.) Str. 692, náčrtů 79, obraz 1. — Cena brož. 22.75 zl. m.

Zásadní německou naukou pro ve-dení války a boje bylo v době od r. 1871 až do počátku světové války obklíčení nepřítele. Moltke vnikl v roce 1866 do Čech třemi od sebe odloučenými armádami, které spojil na bojišti u Krá-lové Hradce a sevel tím rakouské vojsko se dvou stran (Devisa: „getrennt marschieren, vereint schlagen“). K té-muž cíli směřovaly též operace němec-kých armád v roce 1870: bitva u Wör-thu (6. VIII. 1870) znamená dvojí, bi-tva u Gravelotte (18. VIII. 1870) jedno-duchý obchvat; sedanská katastrofa Mac-Mahonových francouzských armád přivoděna byla úplným obklíčením. Konvergenční postup armád, od sebe oddělených, proti nepříteli, který stál mezi nimi, zdál se skýtatí daleko větší prospěch, nežli udeřiti a zdolati ho jen jednou (silnější) armádou. Mínení tedy, že „využití „vnějších linií“ je přízni-vější než operace „na vnitřních liniích“ nabylo vrchu. Tento princip vedení vál-ky a boje nesouhlasil však (t. j. před lety 1866 a 1870/1) se zkušenostmi po-sledního století. Fridrich II. použil „vnitřních linií“ roku 1757 mezi Ross-bachem a Lutherem. Napoleon ve svých skvělých taženích 1796/7 a 1813/4, Ra-kušané v bitvě u Custozy 1866. — Ši-řitelem nauky o úplném obklíčení ne-přítele byl hrabě Schlieffen, šéf němec-kého generálního štábu od roku 1891

do 1906. Po svém odvolání z tak odpovědného místa napsal mnoho úvah, které byly uveřejněny pod souborným titulem „Cannae“; jeho dílo patří ke klasickým spisům německé vojenské literatury (Fridrich II., Clausewitz, Jomini). U Cannae porazil Hannibal roku 216 př. Kr. římského konsula Terentia Varra, jehož vojsko bylo daleko silnější vojska kartaginského. Vítězství dobyl Hannibal úplným obklíčením římského vojska kartaginského, které bylo na řece Aufidu přímo rozdraceno. Tato bitva byla Schlieffenovým vzorem; úplné obklíčení nepřítelovo považoval za důstojné moder. vojevůdce, jenž má opevati s milionovými vojsky. Schlieffen byl proti tomu, aby odděleně od sebe postupující armády se spojily teprve na bojišti; obával se, že tím nenašly by na jevišti bitvy dostatečného volného místa, kde by se mohly rozvinouti. Jeho nauku lze krátce vyjádřiti takto: skupina, která je určena, aby nepřítele obchvátla, nesmí na bojišti směřovati na nepřátelský bok, nýbrž musí postupovati až do týlu nepřátelské fronty a tím ho se všech stran obklíčiti.

Operace může mít úspěch, zůstane-li nepřítel na svém místě; může být bezvýchlednou, ustoupí-li nepřítel včas a odejde tím příležitosti k časnému útoku na svůj bok; může být přímo zahubnou, vrhne-li se nepřítel na obchvacující skupinu a porazí ji, ponechav v čelní frontě jen podružné síly. (Fridrich II. u Rossbachu 1757, Napoleon u Slavkova 1805). Moltkeovy úspěchy v roce 1870/1, které na této teorii byly založeny, rozšířil Schlieffen, jenž musil počítati s milionovými armádami, s vývojem techniky a se zvláštními poměry německé říše, jež za jeho doby stále mohutněla a, zasahující do všech otázek světové politiky, musila počítati s válkou na dvou frontách. Heslo Moltkeovo: „Erst wagen, dann wagen“ (nejdříve rozvážiti a pak teprve se odvážiti) změnil Schlieffen vědomě či nevědomě v jednoduché „Nur wagen“ (jen odvahu!). Schlieffen získal si za 15 let, kdy stál v čele německého generálního štábu pro své názory téměř všeobecného uznání všech německých vojenských teoretiků; jeho nadobytá

vojenská a historická znalost, skvělá výřečnost a znamenité podání, věcně protkané oslňujícími důvody, které mohly být jen s tíží potírány, jeho veliké sebevědomí, které bylo založeno na šlechtictví, na hodnosti pruského generálního plukovníka, který byl dříve velitelem gardového hulánského pluku, konečně i jeho obratnost, s jakou ironicky a sarkasticky dovedl potíratí protivná mínění, zjednaly mu věru neobyčejného postavení. Což divu, že to, co Schlieffen napsal, se stalo německému generálnímu štábu šematičným dogmatem, které nesmělo být nikým méněno nebo zvráceno. —

Vydavatel Schlieffenova díla „Cannae“, nedávno zemřelý vojenský historik generál Freytag-Loringhoven, ukazuje ve své předmluvě, jak Schlieffen dospěl studiem dějin válečných tažení a výprav všech věků ke své teorii obchvatu, a jak bystře a důsledně ji použil při koncepci německého nástupu proti Francii a prvních válečných operací pro dobu po roce 1871. — Gen. Moltke (mladší) byl nucen užiti Schlieffenova plánu na počátku světové války, ač s ním úplně nesouhlasil. (Viz o tom studie generála Horsetzského: „Über die deutsche Führung in Frankreich 1914“: „Schweizerische Vierteljahresschrift für Kriegswiss.“, 1924, seš. 3.) Ukázalo se, že nauka sama nestačila k svému praktickému provedení; poměry se změnily, scházela osoba, která ji měla uskutečniti. Scházel zde Schlieffen, který právě mohl svému „Cannae“ vdechnouti svého ducha. Ukázalo se, že moderní věda vojenská nesmí se vyčerpávati řešením jediné ideje; zde se musí roditi stálý nový proud myšlenek, plánů, úvah a názorů.

Z jiných krátkých prací Schlieffenových, které tato publikace ještě obsahuje, budí zájem historická studie o Gneisenauovi a Benedekovi. Důležitou je jeho studie o „vojevůdci“ a studie „Krieg der Gegenwart“, kde autor dlouho před vypuknutím světové války nastiňuje její skutečný počáteční průběh skoro do všech podrobností.

Schlieffenovo „Cannae“, jako klasické dílo vojenské, má znáti každý důstojník generálního štábu. —Xy—